

ТОРА ОР • ПАРШІ МІКЕЦ • МААМАР 3

ענין חנוכה

Тема Хануки

Любов до Б-га має два джерела, і обидва — згори: сама сила запалити її («коли Аарон запалює») та додаткова любов, яка збільшує її понад людську міру («коли він поправляє»). Людина сягає обох через міцвос, які, подібно до лампадної олії, незбагненні для розуму, але притягують самого Б-га.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/3/

ГОЛОВНА ДУМКА

Любов до Б-га має два джерела, і обидва — згори: сама сила запалити її («коли Аарон запалює») та додаткова любов, яка збільшує її понад людську міру («коли він поправляє»). Людина сягає обох через міцвос, які, подібно до лампадної олії, незбагненні для розуму, але притягують самого Б-га.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Хануку відзначають запалюванням світильників, а не святковою трапезою, бо грецький указ був спрямований проти Тори, а не проти єврейських тіл; до того ж вірш називає міцву світильником, а Тору — світлом. Міцва подібна до олії: вона сама не має світла, проте з неї притягується світло мудрості (Хохми), тобто Усної Тори. Потім Альтер Ребе запитує, чому ранкове поправлення Менори називається «поправленням», а її вечірнє запалювання — «запалюванням». Менора — це загальна душа Ізраїлю, а її сім світильників — семеро пастирів, серед яких Аарон, що запалює в Ізраїлі любов до Б-га. Людина може розвинути любов, споглядаючи царювання Б-га над незліченними світами; однак усе це царювання є лише «Іменем» Б-га, проявом Його смирення, тоді як Б-г, Єдиний, перебуває поза світами. Усвідомивши це, душа прагне вийти зі світів і приліпитися до Нього. Навіть це прагнення — дар Б-га, «запалювання», дароване душі, темній, мов вечір; любов згори, яка посилює його, — це «поправлення», ранкова властивість милості Авраама. Обидва дари приходять через міцвос — члени Царя: схопившись за одну з них, людина притягує самого Царя. Поставлене на початку питання про «шлях життя» у надрукованому маамарі не розглядається.

ПЛАН

- 1 Чому Хануку відзначають запалюванням світильників** ¶11
Грецький указ був спрямований проти Тори, а не проти тіл, тож пам'ять про цю подію пов'язана зі словами: «міцва — світильник, а Тора — світло». Що ж тоді означає «шлях життя»?
- 2 Міцва як олія; два запалювання Менори** ¶12
Міцва, подібно до олії, сама темна, але живить світло мудрості Тори. Чому ранкове запалювання називається «поправленням», а вечірнє — «запалюванням»? Менора — це душа Ізраїлю.

3 Аарон і любов згори

¶3-4

Аарон, один із семи пастирів, запалює любов Ізраїлю; без допомоги Б-га жодна людина, обмежена тілесністю, не могла б любити Його. «Звичайний вогонь» — це любов, набута через споглядання царювання Б-га.

4 Один і Єдиний: царювання як смирення

¶5-8

«Один» — це Б-г у Його відношенні до світів; «Єдиний» — це Б-г поза ними. Життєва сила, царювання і хвала належать лише Його Імені, а Його велич над світами є Його смиренням.

5 Запалювання, поправлення і міцвос

¶9

Душа прагне вийти за межі світів; Б-г дає силу любити («запалювання») і збільшує цю любов («поправлення»), а обох досягають через міцвос — члени Царя.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Міцва — світильник נר מצוה

Міцва уподібнюється до лампадної олії: вона сама не має світла, яке міг би досягнути розум, але з неї походить світло Тори.

Поправлення й запалювання בהטיבו ובהעלות

Два дієслова, якими описано ранкове й вечірнє запалювання Менори: запалювання — це дар Б-га, сама сила любити; поправлення — додаткова любов згори, яка її збільшує.

Сват Матроніти שושבינת דמטרוניתא

Титул Аарона в Зогарі: він готує Громаду Ізраїлю до єднання з Б-гом, запалюючи її любов.

Один і Єдиний אחד ויחיד

«Один» — це єдність Б-га, перед Яким світи самоусуваються; «Єдиний» — це Б-г такий, яким Він є Сам у Собі, поза будь-яким відношенням до світів.

Звичайний вогонь אש של הדיוט

Любов, яку людина породжує сама, споглядаючи царювання Б-га, подібна до вогню, який священники приносили на жертвник поряд із вогнем, що сховався із небес.

Члени Царя רמ"ח אברין דמלכא

248 позитивних міцвос; дотримання однієї з них притягує до людини самого Б-га, так само як, схопившись за один із членів царя, можна притягнути самого царя.

РОЗДІЛ 1 • 11

Чому Хануку відзначають запалюванням світильників

1 ענין חנוכה.¹ הנה קבעו הנס בנרות.² משא"כ בשאר נסים בפסח ביציאת מצרים תאכלו מצות בפורים ימי משתה ושמחה³ כנגד הגלות שהיה ג"כ גופני במצרים בחומר ובלבנים⁴ ובימי המן בקש להשמיד כוי ושללם לבוז⁵

Тема Хануки. [Мудреці] встановили [відзначення] цього дива за допомогою світильників. Інакше було з іншими дивами: на Песах, [відзначаючи] вихід з Єгипту, «ви їстимете мацот»; на Пурім — «дні бенкетів і радості», відповідно до вигнання, яке також було тілесним: у Єгипті — «у розчині й цеглі»; а за часів Гамана він прагнув «знищити...» їх і «забрати їхнє майно на здобич».

Маамар починається з того, що кожне свято відзначає своє диво у відповідний спосіб. Песах і Пурім пов'язані з їжею та бенкетами, оскільки ті вигнання загрожували тілам євреїв: рабство в Єгипті та указ Гамана знищити їх і пограбувати їхнє майно. Як зазначає примітка Кегот, у кількох рукописах маамар датований шабатом Хануки 5560 року (1799).

משא"כ בחנוכה⁶ שהיו ישראל שרוים על אדמתם ולא גלו מארצם רק גלות התורה⁷ להשכיחם תורתך ולהעבירם חוקי רצונך לפיכך קבעו בנרות על שם הפסוק (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור⁸ ודרך⁹ חיים תוכחות מוסר.

Інакше було з Ханукою: тоді народ Ізраїлю жив на власній землі й не був вигнаний зі своєї країни; було лише вигнання Тори — «щоб змусити їх забути Твою Тору й порушити закони Твоєї волі». Тому [мудреці] встановили [відзначення] за допомогою світильників, з огляду на вірш (Притчі 6): «Бо міцва — це світильник, а Тора — світло, і докори повчання — це шлях життя».

Грецькі укази не вигнали народ Ізраїлю з його землі й не загрожували їхнім тілам; вони були спрямовані проти Тори — щоб євреї забули її та зреклися її законів. Тож порятунок відзначають світильниками, адже у вірші з Притч сказано, що міцва — це світильник, а Тора — світло. У примітці Кегот наведено відповідь Ребе на запитання, чому відзначають не перемогу у війні: сама війна точилася заради світильників — світильника душі й світильника міцви.

ולהבין ענין פסוק זה וגם סיפא דקרא דכתיב ודרך חיים וגוי. צריך ביאור איזה דרך חיים הוא מלבד התורה והמצות האמורה למעלה בפסוק.

I [нам потрібно] зрозуміти зміст цього вірша, а також його завершення, де сказано: «i шлях життя...». Потрібно пояснити: що це за «шлях життя», окрім Тори й міцвот, про які йдеться на початку вірша?

Альтер Ребе порушує питання щодо решти вірша. Якщо міцва — це світильник, а Тора — світло, то що ще означає доданий у вірші «шлях життя»? У надрукованому маамарі до цього питання більше не повертаються.

РОЗДІЛ 2 • 12

Міцва як олія; два запалювання Менори

2 והענין כי מה שהמשיל המצוה לנר¹⁰ והתורה לאור הוא מובן שכמו שהנר נקרא על שם השמן¹¹ כלשון רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] נר של שמן נר של שעוה.

Пояснення таке. Те, що [вірш] уподібнює міцву світильнику, а Тору — світлу, зрозуміло: подібно до того, як світильник називають за олією, як мовиться у наших мудреців, благословенної пам'яті: «світильник з олії, світильник з воску»,

Вірш уподібнює міцву світильнику, і Альтер Ребе пояснює чому. У мові мудреців світильник називають за його паливом («світильник з олії, світильник з воску»), отже, «світильник» означає паливо. Пізніший маамар у Тора Ор (Мікец 38b) називає світильник за ґнотом, оскільки ґніт поєднує світло з олією; у Сефер га-Маамарім 5643, на який посилається примітка Kehot, сказано, що обидва прочитання мають один задум.

הנה אע"פ [אף על פי] שהשמן אין בו אור מצד עצמו ואדרבה הוא מכבה את אור הנופל לתוכו מ"מ ממנו ועל ידו נמשך להב שלהבת האור הנאחז בפתילה כמעט שמן הנמשך אחר הפתילה

то хоча олія сама по собі не має світла, а навпаки, гасить світло, що потрапляє в неї, проте з неї і через неї сходить язик полум'я, яке тримається на ґноті, живлячись невеликою кількістю олії, що піднімається слідом за ґнотом.

Олія сама по собі не дає світла; якщо вилити її на полум'я, вона його загасить. І все ж саме з олії й через неї горить полум'я, що тримається на ґноті, живлячись невеликою кількістю олії, яка піднімається ґнотом.

שהרי בכלות השמן נכבה האור.

Адже коли олія закінчується, світло гасне.

Доказом є те, що коли олія закінчується, полум'я згасає: світло залежить від олії.

ככה ממש היא המצוה הגם שהוא רצון המלך בלי שום טעם ודעת ואין בה שום השגה מ"מ ממנה ועל ידה נמשך ונתגלה אור החכמה

Саме так і міцва: хоча вона є волею Царя, без жодної причини чи розуміння, і в ній немає жодного осягнення, проте з неї і через неї сходить і розкривається світло мудрості (Хохма).

Міцва подібна до олії. Вона є волею Царя, у якій немає причини, доступної розумінню, і все ж саме з неї й через неї сходить і розкривається світло Хохми.

זו תורה שבע"פ [שבעל פה] דאורייתא מחכמה נפקת¹² והחכמה והבנה בתורה שבעל פה הוא רק להבין ולהשיג פ"י וטעם המצות כל מסכת לפי ענינה.

Це — Усна Тора, адже «Тора походить із Хохми»; а мудрість і розуміння в Усній Торі потрібні лише для того, щоб зрозуміти й осягнути пояснення та причину міцвот — кожного трактату відповідно до його теми.

Це світло — Усна Тора, адже Зогар каже: «Тора походить із Хохми», а вся мудрість Усної Тори полягає в поясненні причин міцвот — у кожному трактаті Талмуду відповідно до його теми. Отже, «світло» Тори сходить від «світильника» міцви.

וביאר ענין זה דרך פרט בעבודת ה'.

I [тепер — до] докладного пояснення цієї справи в служінні Б-гові.

Тепер Альтер Ребе переходить до того, як це відбувається в служінні людини Б-гові.

הנה כתיב (שמות ל') בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה¹³ ובהעלות¹⁴ אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה¹⁵. ולהבין למה גבי בבוקר כתיב בהטיבו¹⁶ וכבין הערבים בהעלות.

Тепер написано (Шмот 30): «Щоранку, коли він упорядковує (бе-гейтиво) світильники, нехай спалить їх [пахощі]; а коли Аарон запалює (бе-гаалот) світильники надвечір, нехай спалить їх». Потрібно зрозуміти, чому про ранок сказано «коли він упорядковує», а про надвечір — «коли він запалює».

У наказі Тори про пахощі ранкове запалювання назване гетива — «упорядкуванням» або «поліпшенням», а вечірне — гаалаа, «піднесенням» або «запалюванням». Питання полягає в тому, чому для цих двох часів ужито різні дієслова.

הנה כנסת ישראל מקור נשמות ישראל נקרא [נקראת] בשם מנורה והיא מקשה שכל ישראל הם באחדות והיא מתחלקת לשבעה נרות.

Тепер громада Ізраїлю, джерело душ Ізраїлю, називається Менорою. Вона [зроблена] з цільного кованого шматка, адже весь Ізраїль перебуває в єдності, і вона розгалужується на сім світильників.

Громада Ізраїлю, спільне джерело всіх єврейських душ, — це Менора. Менору викували з одного шматка золота, що свідчить про єдність усіх євреїв; водночас вона розгалужується на сім світильників.

כי דרך פרט יש ששים רבוא נצוצי כלליי שכל ניצוץ מתחלק לששים רבוא נצוצות פרטיות כמבואר בתניא¹⁷ ודרך כלל נכללו בשבעים נפש שירדו אבותינו למצרים.¹⁸

Адже в окремому розгляді є шістсот тисяч загальних іскор, і кожна іскра поділяється на шістсот тисяч окремих іскор, як пояснюється в Танія; а в загальному розгляді вони включені до сімдесяти душ, з якими наші праотці спустилися до Єгипту.

Душі поділяються на 600 000 загальних іскор, кожна з яких далі поділяється на 600 000 окремих іскор. У загальному розгляді вони містяться в сімдесяти душах родини Якова, яка спустилася до Єгипту.

РОЗДІЛ 3 • 13-4

Аарон і любов згори

3 וכלל מן הכלל נקי בשם שבעה נרות דהנה אהרן שושבינא דמטרוניתא^{19, 20, 21} הוא אהרן כהן לאל עליון²² משבעי רועים^{23, 24} המפרנסים ומשפיעים אלהותו ית' בכנסת ישראל שיאירו באור האהבה להתלהט אליו ית'

А найзагальніший [поділ] загального називається «сімома світильниками». Адже Аарон, «дружко Цариці (Матроніти)», — це «Аарон, священник Б-га Всевишнього», один із семи пастирів, які підтримують і дарують Б-жественність, благословенний Він, громаді Ізраїлю, щоб вони засяяли світлом любові й запалали до Нього, благословенного Він,

Сімдесят душ загалом зводяться до семи світильників, що відповідають семи «пастирям», які передають Б-жественність єврейському народові. Аарон, якого в Зогарі названо «дружком Цариці (Матроніти)» — тим, хто приводить наречену, Б-жественну присутність (Шехіну) разом із громадою Ізраїлю, до Царя, — один із них; його завдання — запалювати в них любов, що спалахує до Б-га. У переліку семи пастирів у Талмуді (Sukkah 52b) Аарона не названо; Ребе в листі, на який посилається примітка Kehot, знаходить джерело в Зогар Хадаш, де перелічено Авраама, Іцхака, Якова, Адама, Аарона, Давида і Шломо.

בכלות הנפש כשלהבת העולה מאליה²⁵ ולקיים מצות ואהבת²⁶ שמקבלים עליהם בק"ש [בקריאת שמע] שיהי' [שיהיה] כך באמת לאמתו תקוע בלב כל אחד ואחד מישראל שהאדם מצד עצמו מאחר שהוא מגושם ומלובש בענינים גשמיים לא היה יכול לולי הקב"ה עוזרו.²⁷

коли душа знемагає, наче полум'я, що здійсмається саме собою; і щоб виконати міцву «Люби», яку вони беруть на себе під час читання Шма, аби це було воістину так, закарбоване в серці кожного з Ізраїлю. Адже людина сама, будучи тілесною та вдягнутою в матеріальні речі, не могла б [цього зробити], якби Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), не допомагав їй.

Любов палає «коли душа знемагає» (келот га-нефеш — знемога душі): це таке сильне прагнення, що душа готова відійти від самої себе заради Б-га, подібно до полум'я, «що здійсмається саме собою» — усталеного вислову мудреців про запалювання Менори. Кожен єврей приймає заповідь любити Б-га під час читання Шма, але людина, вдягнена у фізичне тіло, не могла б відчувати це по-справжньому без допомоги Б-га.

4 והעזר הוא אהבה הבאה מלמעלה להמשיכו אליו. וזהו בחי' בהעלות ובהטיבו. כי הנה אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אע"פ [אף על פי] שהאש יורד מן²⁸ השמי' מצוה להביא מן ההדיוט.²⁹

А допомога — це любов, що приходить згори, аби притягнути його до Нього. Це рівень (бхі-на) «коли він запалює» і «коли він доглядає». Адже наші мудреці, благословенної пам'яті, сказали: «Хоч вогонь і сходить із Небес, є міцва принести [вогонь] зі звичайного [джерела]».

Допомога Б-га приходить як любов, послана згори, що притягує людину до Нього; саме це мають на увазі два дієслова — «запалювати» й «доглядати». Мудреці вчили, що, хоча вогонь сховався із Небес на жертвник, є міцва принести також звичайний вогонь.

פי' הדיוט³⁰ הוא האהבה שאדם לוקח מחמת העולמות מבחי' מלכותו ית' שהוא מלך גדול ונורא על כל העולמות עליונים ותחתונים

Пояснення: «звичайний» [вогонь] — це любов, якої людина набуває завдяки світам, від рівня Його царювання, благословенний Він, адже Він — великий і грізний Цар над усіма світами, вищими й нижніми.

«Звичайний» вогонь символізує любов, яку людина пробуджує в собі, розмірковуючи про царювання Б-га: Він — великий і грізний Цар над усіма світами, вищими й нижніми. Лікутей Тора, Шміні Ацерет, посилається на цей маамар, де так визначено «звичайний» вогонь, і протиставляє його великій любові «Його права рука обіймає мене».

וכל צבא השמים³¹ לך משתחווים ואלף אלפין ורבו רבבן קדמוהי³² כו' כמבואר בגמרא³³ ובזוהר בביאור ענין רבוי העולמות וגדולתו.

І «все небесне воїнство Тобі поклоняється», і «тисяча тисяч [служать Йому], і десять тисяч разів десять тисяч [стоять] перед Ним...», як пояснюється в Гемарі та Зогарі, де роз'яснюється численність світів і Його велич.

Роздуми про незліченні світи й воїнства, що поклоняються Б-гу, як описано в Талмуді та Зогарі, пробуджують у людині любов до Нього. Такої любові людина може досягти власними зусиллями.

РОЗДІЛ 4 • 15-8

Один і Єдиний: царювання як смирення

5 וע"ד זה תקנו חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] לומר בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד]^{34,35} לפני ואהבת. כי הנה אנו אומרים יחיד חי העולמים³⁶ מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול כו'. פי' יחיד הוא למעלה מבחי' אחד.

У цьому дусі наші мудреці, благословенної пам'яті, встановили промовляти «Благословенне Ім'я слави Його царства на віки вічні» перед словами «І любитимеш». Адже ми промовляємо: «Єдиний, життя світів, Цар, прославлений і звеличений навіки й повіки, — Його велике Ім'я...» Пояснення: «Єдиний» (Яхід) стоїть вище за рівень «одного» (Ехад).

Мудреці встановили промовляти подумки рядок «Благословенне Ім'я слави Його царства» перед словами «І любитимеш» з тієї самої причини: щоб пробудити любов, яка виникає з роздумів про царювання Б-га. У ранковій молитві Б-га називають «Єдиним» (Яхід), що стоїть вище за «Одного» (Ехад).

כי אחד היינו כמאמר רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] שהוא אחד בשמים ובארץ³⁷ ובד' רוחות העולם כי כל העולמות עליוני [עליונים] אינם תופסים מקום להיות יש ודבר נפרד בפני עצמם וכולא קמ"י [קמיה] כלא וכאין נגדו חשיבי ממש ואין עוד מלבדו.³⁸

Адже «один» означає, як сказали наші мудреці, благословенної пам'яті, що Він один у небесах, на землі й у чотирьох сторонах світу; бо всі вищі світи не займають місця [власного], щоб бути самостійною сутністю й окремою річчю; «усе перед Ним — як ніщо», і воістину вони вважаються перед Ним за ніщо, і немає нічого, крім Нього.

«Один» означає, що Б-г єдиний у небесах, на землі й у чотирьох сторонах світу: світи існують, але перед Ним вони — ніщо й не мають власного існування. Це єдність Б-га стосовно творіння.

לכן נקרא אחד והיינו כשמעריכין אותו נגד העולמות. אבל יחיד פ"י הוא יחיד ומיוחד בפני עצמו והוא לבדו הוא ואינו בגדר העולמות כלל.

Тому Його називають «Одним», і це — коли Його співвідносять зі світами. Але «Єдиний» означає, що Він єдиний і унікальний Сам у Собі, Він один, і Він узагалі не належить до категорії світів.

«Один» іще описує Б-га у Його співвідношенні зі світами. «Єдиний» описує Його таким, яким Він є Сам у Собі, поза будь-яким співвідношенням зі світами.

6 וחי העולמים מלך פ"י שכל חיות העולמות שמחיה את כולם ומהווה את כולם עליונים ותחתונים אינו אלא בשביל שהוא מלך וכולם מקבלים חיות מבחי"י מלכותו ית' בעבור היותו מלך עליהם.

І «життя світів, Цар» означає, що вся життєва сила (хают) світів, завдяки якій Він оживляє їх усіх і приводить їх усіх — вищих і нижчих — до буття, існує лише тому, що Він — Цар, і всі вони отримують хаут від рівня (бхіна) Його царювання (Малхут), благословенний Він, бо Він — Цар над ними.

«Життя світів, Цар» означає, що Б-г дає світам життя й існування лише як їхній Цар. Царювання є відношенням до інших, тому життєва сила всіх світів походить від Малхут Б-га, а не від Його сутності.

³⁹ וכן מה שמשוכח ומפואר דהיינו השבח מחמת שמשיגים גדולתו הוא עדי עד כי לגדולתו אין חקר ולמעלה יש שבח אחר שבח ועילוי אחר עילוי עד אין קץ ואין תכלית והכל הוא בעבור שמו הגדול

Так само й те, що Він «уславлений і звеличений», тобто похвала [що постає] від того, що вони осягають Його велич, триває «навіки й навіки», адже «Його велич неможливо осягнути»; угорі ж є похвала за похвалою і піднесення за піднесенням — без кінця й без меж, і все це — заради «Його великого Імені».

Похвала створінь Б-гові, що ґрунтується на тому, наскільки вони осягають Його велич, ніколи не закінчується, адже завжди є вищий рівень, який можна осягнути. Однак уся ця похвала стосується «Його великого Імені», а не Його Самого.

כי להיות נקרא שמו ומלכותו עליהם בלבד הוא ואינו יכול לנגוע לבחי"י עצמותו ומהותו כלל

Адже [усе це є] лише для того, щоб над ними називалися Його Ім'я та Його Малхут; і це зовсім не може торкнутися бхіни Його сутності й буття,

Мета всього цього — щоб Ім'я Б-га та Його Малхут перебували над світами. Ніщо з цього не сягає Його сутності; пізніший маамар у Тора Ор (Мікец 40с) так само пояснює, що світи походять із Малхут Б-га — зовнішнього сйива, яке не торкається Самого Царя, — і що слова «Благословенне Ім'я» стосуються лише рівня самого імені.

כי לית מחשב' תפיס' [תפיסא] ב'י [ביה] כלל⁴⁰ שהוא יחיד ומיוחד ונשגב שמו לבדו⁴¹ כדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים.⁴²

бо «жодна думка не може досягнути Його» зовсім, адже Він єдиний і неповторний, а «лише Його Ім'я піднесене», як сказано: «Твоя Малхут — Малхут усіх світів».

Жодна думка не може досягнути Б-га, адже Він єдиний, і піднесене лише Його Ім'я. Тож у вірші сказано: «Твоя Малхут — Малхут усіх світів»: Його Малхут має стосунок до світів, тоді як Сам Він перебуває поза ними.

7 וזהו במקום שאתה מוצא גדולתו⁴³ שם אתה מוצא ענותותו.⁴⁴ כדכתיב המשפילי לראות⁴⁵ בשמים ובארץ שאצלו ית' נחשב זאת להשפלה ולענוה להחיות רוח שפלים.⁴⁶

Це [значення слів]: «Де знаходиш Його велич, там знаходиш Його смирення», як написано: «Хто принижує Себе, щоб споглядати небеса й землю»: адже для Нього, благословенного, це вважається приниженням і смиренням — «щоб оживити дух смиренних».

Мудреці вчили, що там, де згадується велич Б-га, згадується і Його смирення. Навіть споглядати небеса й землю означає для Б-га принизити Себе; Він робить це, щоб оживити дух смиренних.

וכן מה שכתוב סומך נופלים ורופא חולים וזוקף כפופים⁴⁷ וכל הממלכה נקרא בשם ארץ להיות כארץ הלזו השפלה⁴⁸ שירדה ממקום כבודה להיות מלך שמו נקרא.⁴⁹

Так само написано: «Він підтримує тих, хто падає, зцілює хворих і випростовує зігнутих». І весь [рівень] царювання називається ім'ям «земля», будучи подібним до цієї низької землі, яка зійшла з місця своєї слави, щоб Його називали ім'ям «Цар».

Царювання Б-га називається «землею», найнижчим рівнем, бо правити світами — це сходження вниз із Його слави: Він принижує Себе, щоб Його називали «Царем», як сказано в гімні «Адон Олам». У Лікутей Тора, Бемідбар, Альтер Ребе пояснює, що царювання (Малхут) називається «землею» як найнижчий рівень, пов'язаний із народом, і посилається на цей уривок.

8 ולכן זאת יבין כל יציר בשומו אל לבו וירחיב דעתו בגדולתו ית' ונפלאות מעשיו ברכוי העולמות עד אין חקר הנה ישכיל שזהו ענותותו ית' ואין ערוך אליו שאינו בגדר עלמין כלל.

Тому кожне створіння зрозуміє це, коли візьме це близько до серця й розширить свій розум, осягаючи Його велич, благословенний Він, і дивовижність Його діянь у незліченній множині світів; тоді воно збагне, що це — Його смирення, благословенний Він, і ніщо не може зрівнятися з Ним, адже Він узагалі не належить до категорії світів.

Кожен, хто глибоко замислиться над величчю Б-га в незліченних світах, усвідомить, що все це — лише Його смирення. Самого Б-га взагалі неможливо порівняти з цим, адже Він цілковито перебуває поза межами світів.

Запалювання, поправлення і міцвос

9 והוא השוה ומשוה קטן וגדול ממילא תתלהט ותתלהב נפש ולב לאור באור האהבה בכל נפשך⁵⁰ ממש לצאת מגדר העולמות כמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ⁵¹ כלה שארי ולבבי.⁵²

I Він — Той, Хто сам рівний і зрівнює мале й велике. Тож душа й серце спалахнуть і розгоряться, щоб осяятися світлом любові — «усією душею твоєю» воістину, — і вийти за межі світів, як написано: «Кого маю я на небесах [окрім Тебе]? I поруч із Тобою нічого не бажаю на землі; знемагають моя плоть і моє серце».

Б-г — «Той, Хто рівний і зрівнює мале й велике» (рядок із молитов Високих свят), тож людина, яка усвідомлює, що всі світи — лише наслідок Його смирення, прагнучиме цілковито вийти за їхні межі, люблячи «усією душею». Це вигук псалмиста, який не бажає нічого ні на небесах, ні на землі, крім Б-га, аж поки «моя плоть і моє серце знемагають (кала)»; це те саме слово, що й «згасання» душі (келос га-нефеш) у параграфі 3.

⁵³ וזהו ואהבת את ה' אלהיך כי אהבה משרש אבה שהוא מלשון חפץ ורצון.

Це і є [значення слів]: «I любитимеш Гаваю, свого Б-га», адже агава (любов) походить від кореня ава (бажати), що означає бажання й волю.

Альтер Ребе прочитує слова «I любитимеш» через корінь агава — ава, що означає «бажати». У Лікутей Тора, Насо, він пояснює це як волю людини, усім її серцем і душею, щоб єдність Б-га розкрилася у світі та в її душі.

דהיינו רעותא דלבא שיהי' [שיהיה] ה' אלהיך ולדבקה בו ממש וע"י אתערותא דלתתא זו יחול עליו אור האהבה מלמעלה להגדיל מדורת אש האהבה בלבו יותר מכדי כח אנושי ושרש נשמתו שהיא בגדר גבול ונכרא

Тобто це бажання серця, щоб Гава була «твоїм Б-гом» і щоб по-справжньому приліпитися до Нього. Завдяки цьому пробудженню знизу світло любові згори спочине на людині й роздмухає в її серці полум'я любові понад міру людських сил і [сил] кореня її душі, який обмежений, має межі й є створеним,

Отже, любов — це бажання серця, щоб Гава воістину була «твоїм Б-гом» і щоб приліпитися до Нього. Коли людина пробуджує це бажання знизу, на неї спочиває любов згори й розпалює в її серці вогонь, сильніший за те, що могла б породити будь-яка людина або навіть корінь її душі, адже навіть корінь душі створений і обмежений.

לקרבה אל ה' ממש וכיטול אליו במציאות ממש ע"י בחינת אהרן כהנא רבא

аби воістину наблизитися до Б-га й [до] самоусунення (бітуль) перед Ним у самій реальності — через рівень Аарона, первосвященника.

Любов згори, дарована через вищого Аарона, первосвященника, дає людині змогу воістину наблизитися до Б-га й відсунути власне існування перед Ним.

כי ואהבת בגמטריא ב' פעמים אור ונקרא' [ונקראת] בחינה זו בהטיבו שמטוב וחסד עליון משפיע על רוח שפלים⁵⁴ להטיב ולהגדיל את האהבה שלמטה.⁵⁵

Адже числове значення «ве-агавта» («і любитимеш») дорівнює подвійному числовому значенню слова «ор» (світло). І цей рівень називається «коли він доглядає» (бе-геїтиво), бо завжди вищому благу (тов) і милості Він наділяє дух смиренних, щоб поліпшити (ле-геїтив) і примножити любов знизу.

Числове значення ве-агавта (414) удвічі більше за числове значення ор — «світло» (207), що натякає на два світла любові: одне знизу, а друге згори; у примітці Kehot наведено джерело — наміри Арізаля щодо Шма (Shaar HaKavanos; При Ец Хаїм). Любов згори — це «догляд» (бе-геїтиво), прочитаний як похідний від тов, «добро», адже вона походить від доброти Б-га до смиренних і робить любов знизу кращою та більшою.

אך הנה באמת גם אתערותא דלתתא כנ"ל אשר יחפוץ האדם לדכקה בו ממש גם זאת מתת אלהים היא לא לפי כח נפש האדם ומזגו ותכונתו

Але насправді й саме пробудження знизу, про яке йшлося вище, — бажання людини посправжньому приліпитися до Нього, — також є даром Б-га, а не чимось відповідним до сили душі людини, її темпераменту й вдачі.

Альтер Ребе додає ще одну думку: навіть пробудження знизу — власне бажання людини приліпитися до Б-га — насправді не є її власним. Воно також є «даром Б-га», а не наслідком її темпераменту чи сили.

ונקרא' [ונקראת] בחינת ובהעלות אהרן שאהרן העליון הוא הנותן כח בכנסת ישראל לעורר את האהבה זו.

І це називається рівнем «коли Аарон запалює» (бе-гаалос), бо саме вищий Аарон дає громаді Ізраїлю силу пробудити цю любов.

Це називається «запалюванням» (бе-гаалос, дослівно «піднесення»), бо вищий Аарон дає Ізраїлю силу піднести власну любов.

וזהו בין הערבים שהוא מדת ערב ולילה וחשך מצד עצמו שאין בו אור. אבל מדת בוקר שהוא מדת אברהם איש החסד כמ"ש וישכם אברהם בבקר^{56,57} הוא בחינת בהטיבו.

Це і є «у сутінках», тобто властивість вечора, ночі й темряви, яка сама по собі не має світла. Але властивість ранку, яка є властивістю Авраама, мужа милості, як написано: «І встав Авраам рано-вранці», — це рівень «коли він доглядає».

Вечір символізує людину саму по собі — темну, без власного світла, — тому запалювання тоді означає, що Аарон запалює те, в чому немає світла. Ранок — це властивість Авраама, милості, а світіння тоді є «доглядом»: додатковою любов'ю, що приходить згори.

(ועמ"ש לקמן בד"ה רני ושמחי⁵⁸ בענין רננא ברמשא ושמחה בצפרא) והנה מי זה האדם שיגיע עד הלום שיגיע אליו בחי אהרן העליון. אך הוא ע"י תורה ומצות.

(І див. нижче маамар, що починається словами «Співай і радій», де йдеться про «пісню ввечері й радість уранці».) Хто ж та людина, яка може сягнути так далеко, щоб до неї дійшов рівень вищого Аарона? Це можливо через Тору й міцвот.

Тут ідеться про пізніший маамар «Співай і радій» (Тора Ор, Мікец 37а), де «пісня ввечері» — це прагнення Малхут, коли вона опускається глибоко в нижні світи, а «радість уранці» настає, коли вона отримує світла згори; ця паралель відповідає запалюванню й підтриманню горіння. Далі запитується, як звичайна людина може сягнути того рівня, коли до неї приходить допомога вищого Аарона, і дається відповідь: через Тору й міцвот.

כי נר מצוה שהמצות נמשכין ממקום גבוה מאד נעלה. ולפיכך אין בהם השגה כלל כמשל השמן הנ"ל שאין נכנסים בפנימיות נפשם רק בבחי מקיף עליהם מלמעלה

Адже «міцва — світильник», бо міцвот притягуються з дуже високого й піднесеного місця. Тому їх зовсім неможливо осягнути, як у наведеній вище аналогії з олією: вони не проникають у внутрішню глибину душі, а лише охоплюють її згори,

Міцвот називаються «світильником», бо походять із настільки високого місця, що розум не може його осягнути. Подібно до олії, вони не входять у внутрішній світ душі, а охоплюють її згори.

כמ"ש שום תשים עליך מלך⁵⁹ כמו מלך המושל על עמו והוא גבוה עליהם והם עושין רצונו בלי טעם ודעת כי מצות המלך היא ולב מלכים אין חקר⁶⁰ ההשגה שבעבורם נצטוו

як сказано: «Неодмінно поставиш над собою царя». Це подібно до царя, який править своїм народом і стоїть вище за нього, а народ виконує його волю без міркувань і розуміння, бо це наказ царя, і «серце царів неосяжне» — [так само неосяжне] й розуміння, заради якого їх було заповідано.

Наказ Тори поставити над собою царя показує, у чому полягають ці взаємини: піддані виконують накази царя, не розуміючи їх, бо причини царя їм недоступні. Так само єврей виконує міцвот як волю Царя, хоча й не може досягнути їхніх причин.

רק מ"מ הוא ע"ד משל כאדם שתופס את המלך באחד מאבריו וממשיכו אליו הנה גם חיותו שבקרבו נמשך אחריו כך כתיב וימינו תחבקני.^{61,62}

Однак це, як приклад, подібне до людини, яка хапає царя за один із його членів тіла й притягує його до себе: за ним притягується також життєва сила (хають), що перебуває всередині царя. Так сказано: «і Його права рука обіймає мене».

Проте той, хто хапає царя за один із його членів тіла, притягує до себе царя цілком, адже царева життєва сила є в кожному члені його тіла. Так само людина, виконуючи міцву, наближає до себе Самого Б-га, як сказано у вірші: «Його права рука обіймає мене».

כי הנה רמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם רמ"ח אברין דמלכא וע"י המשכת המצות ממילא נמשך אחריו בחי' יחודו ית' בעצמו ובכבודו בבחינת יחודו כנ"ל:

Адже 248 позитивних заповідей — це 248 органів Царя; і завдяки притягуванню міцвот згори вниз за ними само собою притягується рівень Його єдності, благословенний Він, — Самого Його й Його славу, в аспекті Його єдності, як [пояснювалося] вище.

248 позитивних заповідей називаються 248 «органами» Царя. Виконуючи міцвот, людина притягує власну єдність Б-га, яка, як пояснювалося, перебуває понад усіма світами.

В АВОДІ

Споглядай, що велич Б-га над усіма світами є лише Його смиренням, аж доки серце не затужить за самим Б-гом; усвідом, що навіть це прагнення — Його дар, і досягай Його виконанням міцвос, причини яких перевищують розуміння.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому духовний указ вимагає відзначення запалюванням світильників, а не святковою трапезою?
2. Як олія, яка гасить полум'я, якщо вилити її на нього, може бути джерелом світла лампи, і що це говорить про міцвос, причин яких ми не розуміємо?
3. У чому різниця між «Один» і «Єдиний», і чому вона приводить до любові, яка прагне вийти зі світів?
4. Якщо навіть пробудження знизу (ітарута делетата) є даром згори, що ж залишається робити людині?
5. Як образ схопленого члена царя пояснює силу однієї міцви?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 ענין חנוכה

Примітка відсилає читача до власних приміток Ребе до цього маамара, надрукованих раніше у виданні Kegot.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. בכמה כת"י מצוין "שבת חנוכה תקי"ס". ראה ברשימת המאמרים שבסו"ס מאמרי אדה"י הקצרים ע' תרכד הערה 159. לכללות המאמר ראה אוה"ת בראשית כרך ז ע' תתתא, ב ואילך. נ"ך כרך א ע' תקעו.

2 קבעו הנס בנרות

Ребе запитує, чому міцвою свята стали світильники, а не воєнна перемога, адже без перемоги не було б дива з олією. Він відповідає, що сама війна точилася заради світильників: світильника душі та світильника міцви.

ПРИМІТКА КЕНОТ

והרי בחנוכה הי' גם הנס דמסרת גבורים ביד חלשים כו' ובלעדו א"א נס הנרות (אבל גם לולא נס הנרות — הי' נגאלים מגלות יון ע"י הנס דמסרת) — ועכצ"ל שגם המלחמה היתה בענין הנרות (נר הנשמה ונר המצוה). — (מכתב כ"ק אדמו"ר זי"ע ימי החנוכה תשל"א) לקו"ש ח"ה ע' 445. ראה אוה"ת בראשית כרך ה תתקסו, ב. ובכרך ז תתקס, א בהקושיא למה קבעו בנרות הלל והודאה ולא במשחה ושמחה כמו ביו"ט. וראה שם תתתמ, ב. ובד"ה מאי חנוכה תשמ"ז. דהרי עיקר הנס הוא נצחון המלחמה וכנוסח תפלת על הנסים ובפרט לפי הנוסח "ועל המלחמות". ראה פלה הרמון בראשית ק, א. בלקו"ת קרח נד, ד מציין לדי"ה זה בענין שמעשה המצות נקי נר מצוה.

3 Мордехай пише євреям, щоб вони відзначали дні, коли відпочили від своїх ворогів, як «дні бенкетування й радості», даруючи подарунки одне одному та бі-дним. Святкування на тілесному рівні відповідає указу, спрямованому проти тіла. (контекст: Танах Стейнзальца)

אסתר ט:22 כ"ב

כַּיָּמִים אֲשֶׁר־נָחוּ בָהֶם הַיְּהוּדִים מֵאֹיְבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּה לָהֶם מֵאֵין לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לַיּוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יָמֵי מִשְׁתָּה וּשְׂמֵחָה וּמִשְׁלַח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְּנוּת לְאֶבְיָנִים:

the days wherein the Jews had rest from their enemies, and the month which was turned unto them from sorrow to gladness, and from mourning into a good day; that they should make them days of feasting and gladness, and of sending portions one to another, and gifts to the poor.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 בחומר ובלבנים

Єгиптяни гірчили життя Ізраїлю тяжкою працею «з розчином і цеглою» — роботою, покликаною зламати

тіло й дух: вигнанням на тілесному рівні. (контекст: Танах Стейнзальца)

שמות א':14 Exodus

וַיַּמְרֵרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה בַּחֹמֶר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל־עֲבֹדָה בַּשָּׂדֶה אֶת־כָּל־עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־עָבְדוּ בָהֶם בְּפֶרֶךְ:

And they made their lives bitter with hard service, in mortar and in brick, and in all manner of service in the field; in all their service, wherein they made them serve with rigour.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 ושללם לבו

Слова «і забрати їхнє майно як здобич» є в указі Амана проти євреїв (Естер 3:13), а потім знову — у пізнішому листі царя, що дозволяв євреям захищатися (8:11); саме цей вірш наводить примітка Kehot. Альтер Ребе використовує ці слова, щоб показати, що загроза Амана стосувалася і життя, і майна. (контекст: Танах Стейнзальца)

אסתר ח':11 Esther

אֲשֶׁר נָתַן הַמֶּלֶךְ לַיהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־עִירָוּעִיר לְהַקְהֵל וְלַעֲמֹד עַל־נַפְשָׁם לְהַשְׁמִיד וּלְהָרֵג וּלְאַבֵּד אֶת־כָּל־חַיִּיל עַם וּמְדִינָה הַצָּרִים אֹתָם טָף וְנָשִׁים וְשָׁלָלָם לְבוֹז:

that the king had granted the Jews that were in every city to gather themselves together, and to stand for their life, to destroy, and to slay, and to cause to perish, all the forces of the people and province that would assault them, their little ones and women, and to take the spoil of them for a prey,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

אסתר ח, יא.

6 שו"ה להשמיד — משא"כ בחנוכה

У цьому рукописі тут додано слова «під час грецького вигнання».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבוך 167 נוסף: בגלות יוון.

7 שו"ה אדמתם — התורה

У цьому рукописі додано слова «які вони прагнули», тож текст звучить так: «було лише вигнання Тори, яку вони прагнули змусити їх забути».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבוך 167 הנ"ל נוסף: שרצו.

8 לפיכך קבעו בנרות על שם הפסוק . . כי נר מצוה ותורה אור

Ребе показує, що вірш «міцва — це світильник, а Тора — світло» особливо стосується ханукального світильника, спираючись на коментар Раши до Shabbos 23b.

שבת כ"ג Shabbat 23b

ПРИМІТКА КЕНОТ

ושייך במיוחד לנר חנוכה — ראה פרש"י ד"ה בנים שבת כג, ב. (וראה לקו"ש ח"י ע' 143) מכתב כ"ף כסלו תשמ"ו.

- 9 | Настанова Шломо своєму синові: «Бо міцва (заповідь) — світильник, а Тора — світло, і повчальні докори — шлях життя»; світильник, наповнений олією, поруч зі світлом, що поширюється всюди. Альтер Ребе робить цей вірш підставою для того, що Хануку відзначають запалюванням світильників, і ключем до всього маа-мара. (контекст: Танах Стейнзальца)

Proverbs 6:23 ר"כ: משלי

כִּי נֵר מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר וְדָרֶךְ הַיִּים תּוֹכָחוֹת מוֹסֵר:

For the commandment is a lamp, and the teaching is light,
And reproofs of instruction are the way of life;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 2

- 10 | מה שהמשיל המצוה לנר
Обговорення Цемах Цедеком вислову «міцва — це сві-
тильник» із Proverbs, паралельно до цього уривка.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה באוה"ת נ"ך משלי ע' תקעו.

- 11 | שהנר נקרא על שם השמן
Цемах Цедек цитує цю думку: світильник називають
за його олією.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' תקעו. ראה לקמן לה, ב: ענין הנר הוא שריו
ע"ש הפתילה כי הוא עיקר הנר. — וראה ד"ה ענין חנוכה סה"מ תרמ"ג ע' לו
שיש בנר ב' פ"י ושניהם הם כוונה אחת. ע"ש.

- 12 | דאורייתא מחכמה נפקת
Зоар вчить, що Тора походить від мудрості (Хохми) —
наднебесної мудрості; Альтер Ребе використовує це,
щоб ототожнити «світло» у вірші з Хохмою, що розкри-
вається в Усній Торі.

Zohar II, 121a ח"ב קכא, א

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ב קכא, א.

- 13 | בבקר בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה
Б-г дає Моше вказівки щодо жертовника для кадіння:
щоранку Аарон спалює пахощі «коли він упорядковує
(бе-хейтиво) світильники», очищаючи старі ігноти й
готуючи їх із новою олією. Це слово також означає «по-
ліпшувати» — саме на цьому значенні ґрунтується маа-
мар. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Exodus 30:7 שמות ל"ז: 7

וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קֶטֶרֶת סַמִּים בְּבֹקֶר בְּבֹקֶר בְּהִיטְבוֹ אֶת־הַנֵּרוֹת
יְקַטִּירָנָה:

And Aaron shall burn thereon incense of sweet spices; every
morning, when he dresses the lamps, he shall burn it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 14 | שו"ה בהטיבו — ובהעלות
Тут у рукописі читаємо: «i написано: "i коли [Аарон]
запалює»».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בבוקר 167 הני"ל: וכתוב ובהעלות.

- 15 | Увечері Аарон спалює пахощі «коли він запалює (бе-га-
алос, буквально «підносить») світильники». Альтер
Ребе запитує, чому тут ужито інше дієслово. (контекст:
Steinsaltz Tanakh)

Exodus 30:8 שמות ל"ח: 8

וּבְהִעָלֶת אֶהְרֹן אֶת־הַנֵּרֶת בֵּין הָעֶרְבִים יְקַטִּירָנָה קֶטֶרֶת תָּמִיד לִפְנֵי ה':
לְדֹרֹתֵכֶם:

And when Aaron lighteth the lamps at dusk, he shall burn it,
a perpetual incense before the L-RD throughout your
generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

- 16 | גבי בבוקר כתיב בהטיבו . . בהעלותך

Ці уривки в Лікутей Тора відсилають до цього обгово-
рення. В уривку Бегаалотха Менора постає як джерело
душ, а її сім світильників — як сім пастирів і сім
атрибутів.

Song of Songs 5:4 שיר השירים ה': 4

דוֹדִי שָׁלַח יָדוֹ מִן־הַדֶּהָר וּמִעֵי הַמָּו עָלָיו:

My beloved put in his hand by the hole of the door, And my
heart was moved for him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בלק"ת בהעלותך לו, ב. תבא מב, ג. שה"ש ה, ד. סה"מ תרל"ב כרך ב ע'
תקד — מציין לכאן.

- 17 | כמבואר בתניא

У розділі 37 Танія пояснюється, як душі Ізраїлю поді-
ляються на 600,000 загальних душ, кожна з яких далі
розгалужується на іскри. У рукописі книжку названо її
іншою назвою — Likkutei Amarim.

ПРИМІТКА КЕНОТ

פרק לו. [בבוקר 167 הני"ל: בלק"א].

- 18 | בשבעים נפש שירדו אבותינו למצרים

Моше нагадує Ізраїлю, що їхні праотці спустилися до
Єгипту сімдесятьма душами, а тепер Б-г зробив їх чи-
сленими, як зорі. Ці сімдесят є загальними коренями
всіх єврейських душ. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Deuteronomy 10:22 דברים י': 22

בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבוֹתֶיךָ מִצְרָיִם וְעַתָּה שְׁמֶךָ ה' אֱלֹקֶיךָ כְּכֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם לָרֹב:

Thy fathers went down into Egypt with threescore and ten
persons; and now the L-RD thy G-d hath made thee as the
stars of heaven for multitude.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 3

19 אהרן שושבינא דמטרוניתא

Інший уривок Зоґара, де Аарон названий шафером Матроніті.

Zohar I, 266b זח"א רסו, ב266b

Zohar II, 49b זח"ב מט, ב49b

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה זח"א רסו, ב. זח"ב מט, ב. זח"ג (רע"מ) כ, א. קעז, ב. קפ, ב. ערה, ב. ראה לקמן פא, א. לקוית בהעלותך כט, ג. בלקוית מסעי פט, ב מציון לכאן בענין שודמ"ט. ראה אוה"ת תצוה עי איתקסג ענין שושבינא דמטרוניתא. לקו"ש חכ"ב עי 61 ואילך. ובספר הערכים — חב"ד כרך ב עי כז ואילך.

20 אהרן שושבינא דמטרוניתא

Зоґар називає Аарона шафером Матроніті — тим, хто готує Б-жественну присутність (Шехіна) та Ізраїль до єднання з Царем; тут його роль полягає в тому, щоб розпалити їхню любов.

ספר זוהר, תוספות, כרך א 50:362-373 Zohar, Addenda, Volume I נ:שס"ב-שע"ג

21 אהרן שושבינא דמטרוניתא

У «Рая Меремна» Аарон названий шафером Матроніті.

ספר זוהר, ויקרא מ"ז:שלי"ד-49:342-47:334 Zohar, Vayikra מ"ט:ש"ב

All this happened when the men were sinful and not worthy that the spirit of prophecy should rest upon them.' AND IF THE WHOLE CONGREGATION OF ISRAEL SHALL ERR, ETC. This has been explained to mean, "err in interpreting the law". The "congregation" ('adath) refers to those who were in Jerusalem, from whence instruction went forth to all the people, so that if those who were there erred the whole people erred. AND THE THING BE HID FROM THE EYES OF THE ASSEMBLY: the eyes of the assembly are the ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

22 כהן לאל עליון

Після перемоги Аврама Мелкі-Цедек, цар Шалема, зустрічає його з хлібом і вином; «він був священником Б-га Всевишнього». Альтер Ребе застосовує цей вислів до Аарона як до священника вищих світів. (context: Steinsaltz Tanakh)

בראשית י"ד:18 Genesis 14:18

ומלכיצדק מלך שלם הוציא להם ויין והוא כהן לאל עליון:

And Melchizedek king of Salem brought forth bread and wine; and he was priest of G-d the Most High.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 אהרן . . משבעה רועים

Коли Ребе запитали, звідки відомо, що Аарон — один із семи пастирів, адже Талмуд (Sukkah 52b) не називає його, він указав на Зоґар Chadash (end, Tikkunim 104a), де перелічено Авраама, Іцхака, Яакова, Адама, Аарона, Давида і Шломо, а також на Зоґар (2:26b), де Аарона

пов'язано з Моше. Інші питання він залишив відкритими.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בלקו"ש ח"כ עי 643 המקור לזה (ממכתב ימי הסליחות ה'תשי"ט), וז"ל: לשאלתו המקור למשיב בתי"א (לב, ב). ובלקו"ת בהעלותך (כט, ג) דאהרן הוא מז' רועים, דבסוכה (נב, ב) לא נזכר. וכהנ"ל הוא בעוד מקומות בתי"א — כמצוין במפתח. והמקור ע"ז י"ל בשנים: א) בוי"ח (בסופו. תיקונים קד, א): קם רע"מ על רגליו ואמר רע"י קדישין אברהם יצחק ויעקב ואדם קדמא ואהרן ודוד ושלמה. ועפ"ז מתורץ ג"כ: 1) בתי"א (פב, א) — דאברהם הוא הרועה הראשון ובסוכה — אדה"ר. 2) בתי"א (לג, ג) משמע דגם יצחק בכלל הרועים. 3) בתי"א (כו, ב): הוא (לי יחיד) אהרן ומשה — לאכללא דא בדא. להעיר מתענית ט, א. וי"ל דלכן בהנ"ל לא נמנה רק א' מהם — העיקרי באותו ענין. וק"ל. והנה עוד יש להקשות בזה, והוא העיקר. בתי"א ולקו"ת מפרש ענין הוי"ח שמשיפיעים אלקות לכנס"י כו' ואינו מוכן כלל מה ענין שת ומתושלח בזה? והנה הצ"צ עה"פ במיכה (ה, ד) מדייק דשני פ"י בתיבת והקימונו: א) על אשור. ב) על בני"י (כפ"י התרגום) — ובדרך ממילא ינוצח אשור. ועפ"ז נ"ל ליישב כהנ"ל — דבסוכה הוא לפי פ"י הא'. ובויה ע"פ פ"י הב'. ולולא דמסתפינא הייתי אומר לבדוק בדפוסים הראשונים של הוי"ח אולי צ"ל במקום אדה"ר — יוסף. וע"ד האושפזין דחה"ס. אבל עומד לנגד ביאור זה מה שבת"א (לג, ד) ובסהמ"צ להצ"צ מצות חנוכה מעתיק מסוכה הנ"ל ומפרש ענין הרועים כנ"ל. אבל יעוין שם שמביא מהו"ר רק אברהם יעקב ומשה. ועצ"ע. ואכ"מ.

24 משבע' רועים

Талмуд говорить про сімох пастухів; у його переліку Аарон не названий — цей момент розглядає лист Ребе, наведений у примітках.

סוכה נ"ב ב:13g Sukkah 52b:13g

"והיה זה שלום אשור כי יבא בארצנו וכי ידרוך בארמנותינו ונקמנו עליו שבעה רועים ושמנה נסיכי אדם". מאן גינהו "שבעה רועים"? דוד באמצע, אדם שת ומתושלח מימיו, אברהם יעקב ומשה בשמאלו. ומאן גינהו "שמנה נסיכי אדם"? ישי, ושאול, ושמואל, עמוס, וצפניה, צדקיה, ומשיח, ואלהו.

And this shall be peace: when the Assyrian shall come into our land, and when he shall tread in our palaces, then shall we raise up against him seven shepherds and eight princes among men" (Micah 5:4). Who are the "seven shepherds"? — David in the middle, Adam, Seth and Methuselah on his right, and Abraham, Jacob and Moses on his left. And who are the "eight princes among men"? — Yishai, Shaul, Shmuel, Amos, Zephaniah, Zedekiah, the Messiah, and Elijah.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

25 כשלהבת העולה מאליה

Мудреці кажуть, що слід запалювати, доки полум'я не займеться само собою; тут це описує любов до Б-га, яка стає самопідтримуваною.

שבת כ"א א:9b Shabbat 21a:9b

תני רמי בר חמא: פתילות ושמנים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת — אין מדליקין בהן במקדש, משום שנאמר: "להעלות נר תמיד". הוא תני לה, והוא אומר לה — כדי שתהא שלהבת עולה מאליה, ולא שתהא עולה על ידי דבר אחר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

אבזאצ 5

34 תקנו חז"ל לומר בשכמל"ו

Талмуд пояснює, чому після першого вірша Шма промовляють: «Благословенне Ім'я слави Його царства на-віки-віків», хоча цих слів немає в Топі.

Pesachim 56a:8-9 ט"ח-ט"ז פסחים

אמרי רבנן: היכי נעביד? נאמר, לא אמרו משה רבינו. לא נאמר, לא אמרו יעקב. התקינו שיהו אומרים אותו בחדש. אמר רבי יצחק, אמרי רבי אמי: משל לכת מלך שהריחה צידי קדירה. אם תאמר — יש לה גנאי. לא תאמר — יש לה צער. התחילו עבדיה להביא בחדש. אמר רבי אבהו: התקינו שיהו אומרים אותו בקול רם, מפני תרעומת המיני. ובנהרדעא, דליכא מיניו, עד השתא אמרי לה בחדש.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

פסחים נו, א. שו"ע או"ח סי' סא.

35 תקנו חז"ל לומר בשכמל"ו

Законодавчий кодекс єврейського права постановляє, що після першого вірша Шма слова «Благословенне Ім'я слави Його царства» промовляють тихо.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 61:13-14 אורח חיים

אחר פסוק ראשון צריך לומר בשכמל"ו בחשאי: צריך להפסיק מעט בין לעולם ועד לואהבת כדי להפסיק בין קבלת מלכות שמים לשאר מצות: הגה ויש להפסיק בפסוק ראשון בין ישראל לה' ובין אלקינו לה' השני כדי שיהא נשמע שמע ישראל כי ה' שהוא אלקינו הוא ה' אחד (רוקה) ויש להפסיק מעט בין אחד לברוך כי עיקר קיבול מלכות שמים הוא פסוק ראשון (אבודרהם):

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain)

36 יחיד חי העולמים

Пізніший маамар пояснює слова «Царство Твое — царство всіх світів»: світи походять від царювання Б-га, яке є лише зовнішнім саявом і не стосується Самого Царя; слова «Благословенне Ім'я...» стосуються лише рівня Імені. Далі показано, як це приводить до любові до Б-га обома схильностями.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקמן מ, ג.

37 שהוא אחד בשמים ובארץ

Талмуд навчає, що, промовляючи слово «Один» у Шма, слід мати на увазі, що Б-г панує на небі, на землі та в чотирьох напрямках.

Berachot 13b:18 ט"ז-ט"ח ברכות

תנו רבנן: "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד" זו קריאת שמע של רבי יהודה הנשיא. אמר לקה רב לרבי חייא: לא חזינא לקה לרבי דמקבל עליה מלכות שמים. אמר לקה: בר פחתי, בשעה שמעביר ידיו על פניו, מקבל עליו עול מלכות שמים.

Our Rabbis have taught: "Hear, O Israel, the L-rd our G-d, the L-rd is one" — that was the reading of the Shema' of R.

Judah ha-Nasi'. Rab said to R. Hiyya, "I have never seen Rabbi receive the yoke of the kingdom of heaven upon himself." He replied to him, "Son of princes, at the time when he passed his hands across his face, he received upon himself the yoke of the kingdom of heaven."

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות יג, ב.

38 ואין עוד מלבדו

Моше каже Ізраїлю, що їм було показано чудеса Б-га, аби вони знали, що Ім'я Б-га (Гавая) — це Б-г: «немає нічого, крім Нього». Альтер Ребе тлумачить ці слова як твердження, що світи не існують окремо від Б-га. (кон-текст: Танах Штайнзальца)

Deuteronomy 4:35 דברים ד':ל"ה

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האֱלֹהִים אֵין עוד מלבדו:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אבזאצ 6

39 לגדולתו אין חקר

Псалом прославления Давида: «Велике Ім'я Б-га (Гавая), і вельми прославлене, і велич Його незбагнен-на». Альтер Ребе наводить ці слова, щоб показати, що прославлення Б-га може без кінця підноситися. (кон-текст: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 145:3 ט"ה:ג תהילים

גָּדוֹל ה' וּמְהֵלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֶקֶר:

Great is the L-RD, and highly to be praised; And His greatness is unsearchable.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 לית מחשב' תפיס' ביי כלל

У промові Еліягу сказано, що жодна думка взагалі не може осягнути Б-га; тут це показує, що жодна похвала не сягає Його сутності.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 א"י-ט"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

41 ונשגב שמו לבדו

Заключний заклик псалма: нехай усе створіння про-славляє Ім'я Б-га (Гавая), «бо лише Його Ім'я

піднесене». Б-г перебуває поза всіма світами, які Його прославляють. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים קמ"ח:יג Psalms 148:13

יְהִלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' בְּיִשְׁנָב שָׁמוּ לְבָדוֹ הוֹדוּ עַל־אָרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 מלכותך מלכות כל עולמים

3 псалма прославления Давида: «Царство Твое — царство всіх світів, і влада Твоя — в кожному поколінні». Царювання Б-га пов'язує Його зі світами, тоді як Він Сам залишається поза ними. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים קמ"ה:יג Psalms 145:13

מְלִכּוּתְךָ מְלִכּוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמה, יג.

АБЗАЦ 7

43 במקום שאתה מוצא גדולתו

Попередній маамар у Мікец, де наведено джерела цього вислову. У ньому йдеться про те, як величні вищі світи крок за кроком низводяться до фізичної дії, щоб Б-г був «моїм Б-гом».

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל לא, ד.

44 במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנות

Раби Йоханан навчає, що скрізь, де Писання згадує велич Б-га, воно також згадує Його смирення; Альтер Ребе тлумачить царювання Б-га над світами як вияв цього смирення.

מגילה ל"א א:י"ב-יג:יג Megillah 31a:12-13

אמר רבי יוחנן: כל מקום שאָתָה מוצא גְבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָתָה מוצא עֲנוּתָנוּתוֹ. דָּבָר זֶה כְּתוּב בַּתּוֹרָה, וְשְׁנוּי בְּנְבִיאִים, וּמְשֻׁלָּשׁ בְּכְתוּבִים. כְּתוּב בַּתּוֹרָה: "כִּי ה' אֱלֹהֶיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹקִים וְאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים", וּכְתִיב בַּתְּרִיָּה: "עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאֶלְמָנָה". שְׁנוּי בְּנְבִיאִים: "כֹּה אָמַר יְהוָה וְנָשָׂא שׁוֹכֵן עַד וְקָדוֹשׁ וְגוֹי", וּכְתִיב בַּתְּרִיָּה: "וְאֵת דָּכָא וּשְׁפַל רוּחַ", מְשֻׁלָּשׁ בְּכְתוּבִים, דְּכְתִיב: "סוּלוֹ לְרוּכָב בְּעֶרְבּוֹת בָּקָה שְׁמוֹ", וּכְתִיב בַּתְּרִיָּה: "אֲבִי יְתוֹמִים ...

Yohanan said: Wherever you find [mentioned in the Bible] the power of the Holy One, blessed be He, you also find his humility. This fact is stated in the Torah, repeated in the Prophets, and stated a third time in the [Sacred] Writings. It is written in the Torah, "For the L-rd your G-d, He is the G-d of gods and L-rd of lords," and it says immediately afterwards, "He executes justice for the orphan and widow" (Deuteronomy 10:17). It is repeated in the Prophets: "For thus said He who ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

45

המשפילי לראות

Псалмоспівець прославляє Б-га, Який сидить на висоті й «схиляється, щоб поглянути на небеса й землю»: 3 висоти Свого перебування навіть небеса нижчі за Нього. Навіть увага, яку Він приділяє найвищим світам, є сходженням униз. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים קי"ג:ו' Psalms 113:6

הַמְשַׁפִּילִי לְרֹאוֹת בְּשִׁמְיָם וּבָאָרֶץ:

That looketh down low Upon heaven and upon the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קיג, ו. סומך נופלים ורופא חולים וזוקף כפופים:

46

להחיות רוח שפלים

Б-г промовляє через пророка: Він перебуває на висоті й у святості, а також із розбитими й смиренними, «щоб оживити дух упокорених». (контекст: Steinsaltz Tanakh)

ישעיהו נ"ז:ט"ו Isaiah 57:15

כִּי כֹה אָמַר יְהוָה וְנָשָׂא שָׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מְרוֹם וְקָדוֹשׁ אֲשַׁכֵּן וְאֵת־דָּכָא וּשְׁפַל־רוּחַ לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפִלִים וּלְהַחְיֹת לֵב נְדָאִים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47

זוקף כפופים

«Im'ya Б-га (Гавая) підносить зігнутих» — один із проявів доброти Б-га до слабких у переліку псалмоспівця; ці слова також промовляють у ранкових благословеннях. Ще приклади Його смирення. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

תהילים קמ"ח:ח' Psalms 146:8

Havayah פָּקַח עֵינַיִם ה' זָקָף כְּפֹפִים ה' אֶהֱבֶה צְדִיקִים:

The L-RD openeth the eyes of the blind; The L-RD raiseth up them that are bowed down; The L-RD loveth the righteous;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48

להיות כארץ הלזו השפלה

Лікутей Тора пояснює, що царювання Б-га називається «землею» як найнижчий рівень, пов'язаний із народом, і прямо посилається на вислів цього маамара: «як ця низька земля».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ת במדבר ה, ב. אוה"ת פי' לך תשכה, א.

49

מלך שמו נקרא

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

פיזט אדון עולם.

АБЗАЦ 9

50

בכל נפשך

«Усією душею» у заповіді любити Б-га; тут ці слова описують любов, яка прагне вийти за межі світів.

Deuteronomy 6:5 וה' יהוה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51

מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ

Асаф, якого бентежив успіх нечестивих, знаходить відповідь у близькості до Б-га: «Кого маю я на небесах, крім Тебе? Крім Тебе, нічого не бажаю на землі». Альтер Ребе наводить ці слова як суть істинної любові. (контекст: Танах Стейнзальца)

Psalms 73:25 תהלים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חָפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52

כלה שארי ולבבי

Асаф продовжує: «Тіло моє і серце моє прагнуть (кала)»; у простому значенні вони можуть виснажитися, але Б-г — його частка. Альтер Ребе тлумачить кала як прагнення душі, що вичерпується в любові до Б-га. (контекст: Танах Стейнзальца)

Psalms 73:26 תהלים ע"ג:כ"ו

כָּל־הַשָּׂאִרִי וְלִבִּי צוּר־לִבִּי וְחֶלְקִי אֱלֹקִים לְעוֹלָם:

My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my heart and my portion for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53

כי אהבה משרש אבה שהוא מלשון חפץ ורצון

У Насо любов пояснюється як така, що походить від ава, волі: воля й бажання людини, усім її серцем і душею, спрямовані на розкриття Б-жественності та Його єдності у світі й душі. У Масей так само тлумачаться слова «I любитимеш»: як воля серця, щоб Гавая розкрилася як «твій Б-г».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בלקו"ת נשא כו, ב מפרש "והכוונה שיהיה רצון האדם וחפצו ובקשתו בכל לב ונפש להיות גילוי אלקותו ויחודו ית' בעולם ונפש" ע"ש. ראה ספר החקירה להצ"צ צב, א בשרש ישע. וראה גם לקו"ת מסעי פח, ד. ואתחנן ט, ב.

54

רוח שפלים

Б-г оживляє «дух покірних»; тут ідеться про благість згори, яка розширює любов низу.

Isaiah 57:15 ישעיהו נ"ז:ט"ו

כי כה אמר רם ונשא שכן עד וקדוש שמו מרום וקדוש אשכון ואת־דכא ושפל־רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים:

For thus saith the High and Lofty One That inhabiteth eternity, whose name is Holy: I dwell in the high and holy place, With him also that is of a contrite and humble spirit, To revive the spirit of the humble, And to revive the heart of the contrite ones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55

ואהבת בגימט' ב' פעמים אור

Примітка Kehot вказує, де це докладніше пояснюється: Pri Etz Chaim.

ПРИМІТКА КЕНОТ

שער הכוונות כוונת ק"ש. פע"ח שער הק"ש פכ"ג וכ"ה.

56

וישכם אברהם בבקר

У примітці Kehot Genesis 25:3 вказано як джерело цих слів.

Genesis 25:3 בראשית כ"ה:ג

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית כה, ג.

57

וישכם אברהם בבקר

Авраам рано-вранці вирушив, щоб зв'язати Іцхака; ранок пов'язаний з Авраамом, людиною милості. Ti самі слова також стоять на початку Берешит 19:27 i 21:14; у примітці Kehot посилення подано як 25:3. (контекст: Танах Стейнзальца)

Genesis 22:3 בראשית כ"ב:ג

וַיִּשְׁכֶּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחְבֹּשׁ אֶת־חֲמורוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נַעֲרָיו אֹתוֹ וְאֵת יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּבְעֶעַץ עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר־לּוֹ הָאֱלֹקִים:

And Abraham rose early in the morning, and saddled his ass, and took two of his young men with him, and Isaac his son; and he cleaved the wood for the burnt-offering, and rose up, and went unto the place of which G-d had told him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58

לקמן בד"ה רני ושמחי

Маамар «Співай і радій, дочко Ціону», присвячений гафтарі на Хануку, починається на сторінці 37a. У ньому пояснюється, що «пісня ввечері» — це Малхут, яка спускається в нижні світи; її віддаленість спонукає її співати з тугою, прагнучи злитися з вищим, тоді як радіє вона, коли отримує всі світла. Це те саме зіставлення вчора й ранку, що й образи запалювання та догляду.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לז, א.

59

שום תשים עליך מלך

Закон Моше про царя: «Ти неодмінно поставиш над собою царя, якого обере Гавая, твій Б-г». Альтер Ребе використовує цей образ, щоб показати міцвот як накази Царя, яким підкоряються без розуміння. (контекст: Танах Стейнзальца)

Deuteronomy 17:15 דברים ט"ז:ט"ו

שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא:

thou shalt in any wise set him king over thee, whom the L-RD thy G-d shall choose; one from among thy brethren shalt thou set king over thee; thou mayest not put a foreigner over thee, who is not thy brother.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים יז, טו.

60

ולב מלכים אין חקר

Прислів'я Шломо: як небеса високі, а земля глибока, так «серце царів незбагненне», адже цар зважає більше, ніж можуть знати його піддані. Підстави наказів Царя лежать поза межами розуміння підданих. (контекст: Танах Стейнзальца)

Proverbs 25:3: משלי כ"ה:ג

שמים לרום וארץ לעמק ולב מלכים אין חקר:

The heaven for height, and the earth for depth, and the heart of kings is unsearchable.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"פ משלי כה, ג.

61

וימינו תחבקני

Кохана, тужачи за своїм коханим, уявляє його поруч: «Його ліва рука — під моєю головою, а права обіймає мене». Через міцвот Б-г притягує людину до Себе, обіймаючи її. (контекст: Steinsaltz Tanakh)

Song of Songs 2:6: שיר השירים ב':ו

שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

שה"ש ב, ו. ח, ג.

62

וימינו תחבקני

Ti samé слова знову зустрічаються ближче до кінця Піснi Пісень; Kehot наводить це як друге місце.

Song of Songs 8:3: שיר השירים ח':ג

שמאלו תחת ראשי וימינו תחבקני:

His left hand should be under my head, And his right hand should embrace me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Torat Emet 363 (Public Domain); Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/mikeitz/3/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок